

391

Haraguiaren beccatusic beguiratceco çaspi garren erremedioa, borz consueç, eta lehenbi cicoric, beguiez consu ednquiscea.

CAP. XLI.

Ore ere nahi baitu, bere buruaz *visus*, contu onic eman, behar ditu borz consuac, cein baitira, iccuftea, dastatcea, ençutea, yfnatcea eta vquitcea guardiatu eta beguiratu. Ceren hauc dira leihoac eta portaleac ceinetaric beccatu guztiaç, eta guztiz ere haraguiarenac, ariman barrenac sartcen baitira. Athe hauc behar ditugu herisi; eta hautçaz eduqui contu, baldin etsaia gueure arimaco gazteluan sartceçic nahi badugu beguiratu.

Lehenbicio athea eta portale principalac, da beguieraco *villa*, *visus*. Hunec bertce censu guztiey eramairen derave abantail. Hunec dembora gutiz eguiten du anhitz. Vrruitic iccusten du, eta iccusten duena, gogoan barrenac sartcendu, eta gogoac ere errecibitcen du. Baldin beguari, eduquitcen ezpaçaica beguia, calte handiac guerthatuco dira.

Euac iccussi çuen sagarra, eta handic bere

392 HARAGVIAREN BECCATVTIC

burua gurequin batean, penatan ibeni çuen. Dauitec behatu cioen behar eicen emazteari, eta handic eguitemo handitan erori cen.

Comunzqui amorioa beguietaric farcen. da handic hasten eta sórtcenda. Ihiztari handiac dia beguiac, eta bere pogaraco ihicric eraitquitcen dutenean, ez tira erdietz attemo, baratcen.

Beguietaco vista batec, behingo beharceac, eta are anhitzetan ere, iragait çaz eta vste cabean beharceac arrobatcen du bihorza; cer eguinendu bada behin eta berriz, berariaz era luçaro beha egoite harc? Bi garren behatce harc; berriz bihurtce, harc, gogoeta eguiten duela, eta cer hari den daqueia, beguiac fincaturic, eta landaturic, emaztearen beguiey, beguitarteari, gorputzari, edertafunari eta ibilguneari beha egoite harc, sua pitzten du, aitcinatcen du, eta azquenean erratcen du.

Eccles 5:

Hargatic erraitendu Spiritu sainduac. *Ne respicias mulierem multumolam, ne forte incidas in laqueos illius.* Ez tira çoçula beha, emazte arin airatu leihariari: behin iccusiz guero, *ne respicias,* ez bir iccus, ez berriz bihurt. Ceren bihurtcen baçara, haren farcatan erortceco perileran larrico, çara. Ahalque gabequi, muthiniqui, cantoin guztietara beguiac darabilçala, dabillan emaztea, peril da eroria den, edo faiti eronico den. *Ne dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus,*

Augur
Eccles in
1: gual.

BEGVIRACTCECO ERREMEDIAC. 393

oculus, animi impudici est numius. Ez terra-
çuela (dio san Agustinec) bihotz garbiac
era onhestac dirutçuela, baldin begui deson-
hestac eta ahalque gabeac baditurçue. Ce-
ren begui desonhesta, ahalque gabea eta
campoan sofeguric eztuena, barren gaixtoa-
ren, sofegu gabearen eta desonhestaren man-
dataria da eta seintalea. Emaztétaric begui-
ratu nahi duenac, beguiraru behardu hala-
ber emaztey beharçetic, behintçat bai, aher-
cunde gaixtoz, eta handic quilicatcen dela,
fentitcen duelaric beha egoiteric.

§. 1.

GAuça ederra da, eta arimacotçat probec-
chu handitacoa, onhetirafun bateran be-
guien beheituric eduquitcea. Contacen-
da Hugo Ipizpicu saintu hartçaz, bain ce-
ducala contu handia bere beguien eguin'bi-
deaz, non emazte batequin minçatcen ce-
nean, bebiere burua ahal beçanbat, bertce
alderat itçultcen baitçuen. Eta erraiten
çuen ongui cela hala eguitea, ceren bert-
cela gaitz cela bere gogaraco gauça ic-
cuffiz guero, haren ez desiraceca, e-
do hartçaz gogoetaric eguin gabe, egoi-
tea.

Guidus
Carruf. in
vita Hugo-
nis.

Cyrtoren soldaduec, hartu cituztenean Affi-

394 HARAGVIAREN BECCATVTIC

Rhodig
lib. 13. c. 1

rioen iendeac eta onac; edirençuten bertce prefoen artean Panica ederra, Erregue Abradaten emaztea. Eta emancioten bere hala aditcera Erregue Cyrori, emazteharenerdetafuna, nolacoa eta cein abantailatua cen. Baiña ceren Erreguec ez aditu iduri eguiten baitçuen, lehiatu ceican beie adisquide mamietaric bat, trébén ceicana, Arraspas ceritçan bat, erraitera. Erregue ezta egun daiño lurrararen gainean hain emazte edertic forthu, mercedu hain bertce ohore emandiaçoçun, mercedu behin iccus deçaçun: eta prometacen deratçut ecen baldin: behin iccusten baduçu, eztuçula bi garrenean gonuidacailletic beharco, cerori egonen çarela errana.

Orduan ihardetsi cioen Erreguec, hala erraile hari. Bada ariaçoin horren beronen garic, ezut iccussi nahi. Ceren baldin behin librequi iccusten badut, veldur naiz bi garredeco gathiba nadin, eta neure defira defo denatuac behar eztena eraguin diaçadan. Errepuesta eder havr eman çuen Erregue ientil harc. Ceren baitçiaquien, cenbat calte eguiten çuen, gauça debecüaren iccusteac.

Hala iracurcen dugu Alexandro handiac ere victoria famato hura Erregue Darioren gainean içan çuenean, eta haren alaba ederrac, bertce prefoen artean hartuci-

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 395

suztenean, etçuela, nahi içatu; eccarciaçoten hetatic bat ere, bere aiccinera, veldurrez iccussi eta guero, behar etçena eragui ciaçoten.

Edireitenda bertceric ere anbitz honelaco exemploric, ceifietaric athera behar baitugu, baldin nahi ezpadugu, behar ezten amorioa gogoan eta bihotzean barrena sar daqugun cenbait aldiz beguiac behehitu eta herci behar ditogula: beguietaco viftaren portale hunez, cen baita lehenbicico census, contu eduqui behar dugula. Ceten haurda erremedio ona haraguiaren beccatutic beguiratceco, hartu behar dena.

Gustuz

Haraguiaren beccatutic beguiratceco çortci garren erremedioa, mihiaz, contu eduquitcea.

CAP. XLII.

Aldin viftaren portaleari eduqui behar baçaica beguia eta eguin guardia, regurda etçaicala guti agç eguin behar gustuacnari. Hain ongui eduqui behar da contu bataz nola bertceaz. Eta gustuaz mintçonaicenean, mintçonaiz, ahoari vquitcen çait-

396 HARAGVIAREN BECCATVTIC

çan gauça guztiez : hala mihiaz eta minçatceaz , nola ianaz eta edanaz.

Lehenbicoric behar da , vanoqui , erguelqui , arintqui eta defonhesqui minçatceatic beguiratu. Ceren Iondone Pauloc dioen beçala. *Corruptunt bonos mores , colloquia mala.* Solhas gaixtoec galiccen dituzte aztura onac. Eta erraiten dute Philosophoec etc. *Voces sunt signa conceptuum.* Mihiac declaratcendu , cer daducan bat bederac , bere gogoan eta bihorzean. Nor nola mintço baita campoan , hala ohi da barrenean. Cer baitaduca gogoan , hura aippa nahidu iendartean mihia da bihorzaren mandataria mihian da eçagun , nor den bat bedera , eta bai nongo den ere. Iondone Petri eçagutu cen beçala.

Efcufatu behar dira eta guibelatu hitz alferrac , arinac , iocolariac , doftailluac , eta guztien gainetic defonhestac , vanoac eta erguelac. Ceren hec iratçartcen dute lo datçana , eraiquitcen dute , ihicia eta eraguiten behar eztena. Hec dira su pitz garriac , eta eleccarrequin trebatceco bideac. Halaco hitzetatic behar duçu efcufatu ceure mihia , baldin nahi baduçu beguiratu emaztétatic , ceure burua.

BEGVIRATCECO ERREMEDIAC. 397

§. I.

HAlaber beguiratu behar duçu emaztèquin sobera solhastat cetic, conuerfatcetic eta hitztun içaitetic. Ceren hequen conuerfacioneaç eta solhasac bere quin du eztiç, berequin du balacua, linburccecococofinoç, eta bai elccarri lotccecocola, visca eta lequeda etc.

Emazten artean dabillanac, hequin solhastatceaz arsequin harcen duenac, eta guztia-requin ere eztela erortcearen veldur erraiten duenac, sinhetz araci nahidu, eztela haraguiz eguina, eztela guiçona: edo sua golcoan gorderic, arropey lothu gabe erabil deçaqueyela: edo iccatz bicien gaincan orthu-fic, oin-çolac erre gabe, ibil dite queyela. Ordea erraitendu Spiritu sainduac, eztela possible hala eguitca. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas ut non comburatur planta eius? Sic qui ingreditur ad mulierem.* Emaztèquin ibiltcea, eta calteric ez errecibitcea, suan erre gabe egoitea beçala da. Nor nahi den, eta nolacoa nahiden çarela: çaren handi edo etipi: çaren debocinoz eta intencione onez behea: sinean çaren ceure vstetç harrìa baino gogor

Vide Bañ
de constu
monast.
cap. 4.

Prou. 6.

398 HARAGVIAREN BECCATVTIC

ago , eta vrrea baiño fin ago , baina emazteac bere hitz leunaz , solhas garaciat suaz , ezti az eta emeaz , beretacotuco , çaitu , centçutic arheraco , liluratuco eta bertce aldera itçulico çaitu. Çabiltça errota hartara ; irinaloçhuco çaitçu : hurbil çaquirça , cufatuco çaitu. Halatan errairen du londone Pauloc. *Fugite fornicationem.* Thes eguiçue emaztétaric , haraguiaren beccatutic , ibençue çuen eta occa- sinoaren artean murrubat , ez elccarganahur- bil. Eztu erraiten londone Pauloc , berreç beccatuez beçala , emaztétaco beccatuari def- fenda gaquitçala : eztu erraiten harmétan moccoz mocco iargaquitçala , baina dio , *fugite* , ihesdaguigula. Erran bailleça beçala. Bertce beccatn guztiey behargatçaitze , Ia- incoaren faborearequinbatean , contratueta deffendatu , baina haraguiarenari , ihes eguin : halatan behar dugugaraitu eta victoria er- dietfi. Ceren bertcela , hurbilduz guero , elc- carganaz guero , solhasean baccaric iarriz gue- ro , gaitz da cufatu gabe guelditcea , sarean sarthu gabe itçurtcea.

Vide Aug
de honesta-
te .nuliç.
cap.1.

Etta çuhurtcia , içurria den leccura , erre- mediocan fidaturic , ioaitea. Alde eguiçu , ihes eguiçu , hurada ez içutriztatcecoerre- medioric hoberen acta segurena. Bada emaztétaco beccatu içurtziaren pare da , cut- fuz doha , aco du vnitceapco du hurbilt- cea. Hai deçagun beraz londone Pauloren

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 399

conseillua, daguigun ihez, ezcaitecilla occasi-
notan far eta ez jar.

L heu agoco Emperadore gaixto hequen
demboran, hetatic ihes eguiten çuenac galt-
cea çuen martirioaren palma eta Coroa. Co-
roa hura erdietlico çuenac, martir içanen ce-
nac, etçuen ihesic eguir behar. Baina diffe-
rent da, castitatearen ez galtcea gatic, ihes
eguitean: ihes eguite hura, occasnotan çare-
nean, ceure buruaren beguiratce eta bortchat-
ce hura, da martirio eta martir içaitea. Hala
erraiten du san Agustinec. *Nemo dicat fra-*
tres mei charissimi, quoa temporibus nostris, mar-
tyrum certamina esse non possunt, habet enim
pax nostra martyres suos, nam libidinem fugere
pars magna martyrij est. Ezterrata nehorc,
ecen orai gure dembora hunetan ecin date-
queyela martiric, badira bai orai ere martirac.
Ceren haraguiaren appetiru desordenatuen
vençutcea, emaztétatic ihes ognitea, eta bere
buruaren hetatic beguiratcea, valentia handia
da eta martir içaitea.

Aug 1^{er}m.
240. de
temp.

§. 2.

Odea cergatic erraiten da, bertce beccatuac
deste datuz eta contra carrea iarriz, behar diru-
gula garaitu, baiña haraguiarena ihes eguinez?

C c 4

400 HARAGVIAREN BECCATVTIC

Lehenbico arracoifia. Ceren guifona eta emaztea, fua eta iftupa beçala, baitira: beraz ezta elcarrequico on, hurbiltcen badira, ezta fegurançaric, apart egoitea da hoberenic. Bi garten arraçoina. Ceren ezpaita on, hurbiltceaz indat hartcen duen etfaiari alderatcea. Hala da bada haraguita eta haraguiaren beccatua. Ceren gure haraguita lehen gueldi eta fofegu onean cegoena, bertce harraguita gana hurbiltceaz, pitzenda, ernatenda, indatrea farrcenda, etfai bihurtenda. Eta nola Erregue batec herabe bailuque, bere etfaien contra guduan eta combatean farrcera, liaquienean, bere soldadu propioac, bere traidore dituelo, bere contra iaiquico çaitçala: hala behar dugu guc ere içan herabe, haraguiarequin iharduquit cera eta guerlan farrcera. Ceren gure haraguita, traidore bat beçala gure contra iaiquitcen baita.

Arraçoin haur emaiten du aditcerà eta bai declaratcen ere fan Thomafec, erraiten duenean. *Peccatum femper efi fugiendum, fed impugnatio peccati, quandoque efi vincenda fugiendo, quandoque vero refiftendo. Fugiendo, quando continuata cogitatio perfeuerans auget incentiuum peccati, ficut accidit in luxuria. Refiftendo autem, quando cogitatio perfeuerans tollit incentiuum peccati, ficut accidit in omnibus peccatis, prater luxuriam.* Beccatutic bethi beharda

S.Thom.
2.2.9.35
act.1. ad 4.

DESVIRATCECO ERREMÉDIOAC. 401

ihesequin, baiña beccatuaren accometamenduz, narritamendua, eta tentamendua, batean behar da ihes eguinez, eta apartatuz garairu, eta bertean deffendatuz, contra eguinez, eta borrocatuz. Baldin deffendatce harrçaz, eta hartan pensatceaz, guritcen bada beccatuaren tentamendua, nola eguiten baita, haraguiaren beccatuaz, bertce beccatu guztietan, orduan hobe da deffensan iartcea, eta tentamenduaren contra borrocatcea. Baina baldin deffendatce harrçaz, eta hartan pensatceaz pizten ago bada sua, eta handitcen agotamendua, nola eguiten baita haraguiaren beccatuan, orduan behar da ihes eguin, eta ez nola deffendatuco den, gogoetan iarri, ceren gogoeta hura bera da, su pitz garri.

Eta ihes eguitea da, hartaco occafinquetaric, solhafetaric, incontruetaric, eta gogoetataric beguiratcea. Ceren dirua ezta segur ohoiñac diren leccuan; ez ardia otfoen artean; eta ez istupa suaren aldean. Gauça perilosac dira hauc elccartequico, eta bai guiçona, eta emaztea ere, berac baccaric, bíbian egoiteco.

402 HARAGVIAREN BECCATVTIC

§. 3.

- B**Aina oraino bi brian egoiteaz, halaco perilic ezpaliz ere, bada bertee arraçoin bat, emaztéraric apartatceco, hequen artean ez maiz ibiltceco, eta solhasean ez sobera egoireco, cein baita exemplo onaren emaitceco, eta escanda luaten escusatceco dugun obligacinoa. Ezta asco ceure conciétcian barren casto, garbi, eta onhest içaitea, baiña campoan ere, eta munduaren alderacotçat ere, hala behar duçu içan. *Providentes bona, non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Bere arauaz, Iaincoaz beçala, munduaz ere, barrenecoaz beçala, campocoaz ere eguin behar da contu. Ongui heldu da pontu hunetara, emazte prestuaz Spiritu sainduac dioena. *Quæsiuit lanam & linum & operata est consilio manuum suarum.* Bilhatu cituen illea, eta lihoa ç eta biac bere escuz landu, eta obratu cituen: illea campoco, eta lihoa barreneco. Legue çaharreco arca famatu hura, vtre finez campotic, eta barrenetic vrraztatua cen. *Draurabis eam auro unndissimo intus & foris.* Ceruco esposoac biatan deitcendu ederra bere esposá. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra.* Aditcera emaitca gatic, guiristino on içanen denac, campoan, eta barrenean, bietan behar duela içan ou,
- Roma. 11.
- Prov. 31.
- Exod. 25.

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 403

eta eder : biez behar duela eduqui contu , eta ardura.

Guiçon bat, maiz baccarric, eta premia gabe emazte batequin egoiteac, einaitendu oc-casino-beccatu eraguiteco, eta gogan behar aracitceco, badela hequen artean, behar ez-ten cenbait eçagutça, eta amorio defordenatu.

Nahi eztenac erraiçunic, eztemela occa-finoric. Nahi eztenac, dei deçaten otso, ez-teçala iauntz otso-larruric. Nahi eztenac ilkhi dadin kheric, eztaguicela furic. Legue çucenean ordenatua dago, asco dela fro-gantçaric, emazte baten gaitxoçat einait-teco, guiçonarequin baccarric, ez-ore-nean, eta hartaco leccuan edireitea.

Ceren aieru, hec, itçal gaizca, ibiltce hec, baitira frogantçaric asco, gogan be-har, aracitceco. Beraz hunelatan ezra asco intencione ona içaitca, baiña behar da, beccatu eraguitceco escandalua, eta oc-casinoa ere escufatu, eta khendu.

Naturaleçaten aldetic denaz beçan ba-tean, eztaude behin ere, elccarrequin segur, guiçona, eta emaztea. Asco da guiçon, eta einazte içaitca, periletan içaitceco, eta egoi-teco. Eta tentatçaillea ere eztaçça behin ere lo : hanc eraiquitcen du erbia, puz-tendu sua, gogoratcen du beccatua, irat-çartcen du haragua : eta behin iratçairiz

Vide Chry.
serm con-
tra concu-
bi. Tom. 5.

404 HARAGVIAREN BECCATVTIC

guero, gaitz da iohacartcen; gogoa airatuz guero; gaitz da sofegatcen, eta bere leccura bihurtcen.

Igilit. Cuhurtcia handia da, emaztèquin eçagutçatan ez sartcea, nor bere leccuetan egoitea. Ceren behin elccargana abiatuz guero, gaitz da handic pitzten den suaren iraungitcea; eta bai halaber iendearen ichilic eduquitcea. Lehenbician errax da, emaztèquin adifquidetçetic, eta trebatçetic beguiratcea, solhascan barrena ez sartcea, elccar gana ez ibiltcea: Baina behin abiatuz guero, adifquidetuz guero, trebatuz guero, eta elccarrequin solhascan, hirtz quetan, elhequetan, present quetan, gosal quetan, eta visita quetan hafiz guero, peril handia da arimaco, eta exemplo gaixtoa munduco.

Beraz hunelatan emaztètaric beguiratu, nahi duenac, nola behar baitu bere mihia edo cein hitzen erraitetic guibelatu: hala behardu halaber, emaztequin trebatçetic, ibiltçetic eta hitzetan, eta eçagutçatan sobota barrena sartçetic escufatu.

*Haraguiaren beccatutic beguiratceco bederatci
garren erremedioa, sabelari ez sobera
emaitza.*

C A P. XXXXIII.

Beztaco eguitemo hunetan bere buruaz contu ona eman nahi duenac, behar du ian edanetic ere beguiratu. Behar du neurtiz iatera, edatera, eta gurruaren, eta çapporearen portalearen ahal beçanbat cerraturic eduquitcera enseiatu. *Sine Carere & Bacho friget venus*, dio Therentcioc. Oguitic, eta arnoric ezten leccuan, hotz da Venus: ezta han amurufiaric, eta ez emazte guticiaric. Errana da, haraguiaren placera, amorio defordenatua, sua beçala dela; eta su haren egurrac ian edanac direla. Edequi iatçotçu beraz egurrac, ian eçaçu guti, eta edan guti ago, eta halatan, ezta sua pitz-tuco, edo pitztua fite iranguico da.

Ordenatu çuen Solonec bere leguètan, baldin herrico cargudun batiguertha bacequion, sobera edatera, eta handic iniharen motheltcera edo çangoen cordocacera, ederi cequiola bere hala bere cargua. Eta arra-

406 HARAGVIAREN BECCATVTIC

goñequin ordenatu çuenhala. Ceren bere burua ecin gouerna deça queyenac, nola eguinen du bertcerena? *Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit?* Beretçat gaixto dena, nola içanen da bertcerençat on?

Aeneas
Situ. de Eutopa ca. 10.
Corinthioec bere Erreguearen icendatcean eta corroatcean, vsatcen çuten cirimonietaric bat cen, eccartcea, bere aitcinera, beira bat vr, aditcera eniaitea gatic, etçuela handic aitcina, arnoric eoa behar, edo edanē çuena, ongu ematuric, eta vtçuturic edan beharco çuela.

Alexan. ab Alisandro
lib. 2. cap. 40.
Lehen ago Etromaco emaztéc etçutenbat ere arnoric edaten. Ceren bertcerençat ere itsusi da sobera edatea, baina emazténçat are itsusi ago, eta perilos ago. Handic vstedur ethorri cela vsatçça, arrotz calean, campotic ethortcean, guiconec, emaztèy por eguites, muslu emaites, iaquitcco ca arno vsainic baçutenz.

Aeneas
Situ. lib. de dictis & factis Alisandro. lib. 1. Re. gis. num. 7.
Federico, icen hunetaco, hirur garren Emperadoreac, etçuen bere mendeac arnoric edan, anhirz baitcen Aleman baçençat. Eta nola berac expairçuen edaten, begui gaitcez behatcen cerauen, arnora emanac ciren guztiey. Emperadore harc etçuen haurric içaitzen, ez conduabacen ere. Eta midicuec elegargana vilduric, eta conseillu harturic, erran cioten Emperatrçari, arno appurbat edan bebar çuela, eta halatan cenbat haur içanen çuela. Emperadoreac Midicuen auisu

BEG VIRATCECO ERREMEDIOAC. 407

hunen berri iaquin çuenean, defira handia baçuen ere, bere ondotic cenbait vinceran vztcco, guztiarequin ere, gaztigatu ceraucan, bere emazteari, beguira çuela, etceçala halaco erremediofic har; etceçala hauriçaitea gatic arnoric edan. Ceren nahi ago çuela emazte haur gabea, esterila, defota, antçua, eta haltça oihanaren vifta beçala, fruitu gabea, ecen ez hordia, eta arno edalea. Hitz notatcecoac ciren hauc, eta segur ongui erranac. Ceren handiac baitira, arnoac, guztiz ere emazteran egoiten dituen calteac: hain handiac, ecen ezpaita emazte edalea baithan cer fidaturic, eta ez guiçon hordia baithan ere.

Ohoiñ bat, iocari bat, arnegari bat putanerbat, gaixto da: ordea guiçon da, bere adimenduan dago, cerbaitetaco gai da. Baiña hordia, ardancoia, abre da, ezta guiçon. Ceren guiçon içaitea da, adimenduan egoitce, arraçoïnaz vfatce. Beraz hordia, hordi deino ezta guiçon. Ceren orduan ezpaitago adimenduan; ezpaita orduan, abre a baiño guehi ago, arraçoïnaz valiatcen. Eta hala guiçonac, bere guiçon ralfunean, ecin duque falta handi agoric, eta ez defohore defohora garriagoric (munduac hala ezpada-duca ere) horditce, adimenduaren nahastea, eta fama hartan jartce a baino.

408 HARAGVIAREN BECCATVTIC

Noe Patriarca saindu hura horditu cen egun batez : eta harena etcen miresteco , ceren lehenbico edan aldia baitçuen , eta ezparticiaquien orafio orduan cer indar çuen. arnoac : ceren iaquinez guero beguiratu cen. Baina mirestecoda , nola orai çue daquçularic , eta esperientcia duçularic , neurri batera helduz guero , arnoac iragaiten çaituen , gaitz eguiten deratçun , etçaren guztia requin ere cençatcen , eta ez berriz halacetic beguiratcen.

Licurgo Thraciaco Erreguari iduritu ceican ecen , etcela asco arnoac eguiten cituen caltèn erremediatceco , leguez , eta ordenantçaz arnoaren debeatcea , ceren hura cela erroac vticiric adarrey lotcea Baina mahastiac behar cirela ebaqui , eta picatu. Eta hala bere errefumaco guztiac , bat ere vti gabe , pica araci cituen : eta manatu çuen etcedilla nehor handi charat , biciaren pena , aufart , mahastiren landatcera. Eta bide hartçaz , Erregue harc , erremediatu cituen , arnoac , bere Errefuman , eguitan cerautçan calte guztiac.

Sabel berthea , ianhariz , eta edariz gainez eguina , ezta deusetaco ere on , iocatceco , minçatceco , erasteco , eta erhoqueria eguiteco barcen. *Nolite inebriari vmo in quo est luxuria.* dio iondone Pauloc. Etçaitzrela hordi , etçaitzrela arnoz betha , ceren arnoa den leccuan daharaguiaren desira defordenatua.

Hunen

Ephes. 5.

BEGVIRATCECO ERREMEDIOAC. 409

Hunen arauaz erraiten du san Geronimoc. *Efus carnum & potus vini, ventrisque saturitas seminarium libidinis est*: Haragui iatea, arno edatea, eta sabelaren betharcea, guticia desordenatuen haz-leccua da, eta mindegua. Ceren nola mindeguiari bir landatecco landareat sortcen, eta hazten baitira: hala ian-edanean ere, haraguiaren plazer hartceco guticiac, orhoitza penac, eta quillacadurac pizten, eta eguiten dira. Garza, alfer, aife, eta aife egoitea, eta haraguiaren beccatutic escapatea.

Hier. lib. 2.
in Ioan.

§. I.

Comunzqui iende aberatsac, ian-edanean ieridabiltecanac, erortcen ago dira haraguiaren beccatuan, probegossez direnac baino. Hala frogatu çuen Sefostris Egiptoco Erregueac. Erregue hura eritu cen, eta itsutu etitafun hartaric. Eta bere hala Errefumaco sacerdote, midicu, eta gaisieraco hartaco ciren guztieci consulta eguiniç, erran cioten: bere senharraz bertcerequin eguitecoric içanerçuen emazte baten guernuaz, eta vrisuriç garbitu behar ciuela bere beguiac, eta halatan bere hala arguituco, eta sendatuco ceitçala. Erreguec haur aditu çuenean, sendatutçat ceducan bere burua: ceren vste çuen ecen mundu guztia prestu cela. Eta

Herodo:
lib. 2.

410 HARAGVIAREN BECCATYTIC

hafi cen bere hala ordenatu ceican erremedioz vsaccen. Eta lehenbicicoric, segur baino segur ago, hartu çuen Erreguinaren vr-ifuria, bere emaztearena, eta hartçaz midicuec ordenatu cioten beçala, buñti cituen beguiac, eta gantçutu. Baina alferric, lehen beçain itfugelditu cen, çeren Erreguinac bere senharraz bertçeric ere dastaru baitçuen.

Erreguec choil mireñi çuen hunetçaz, çeren etçuen vñte ecen Erreguinac halaco iocoric iocatu çuqueyela. Erreguinaz etfitu çuenean, hafi cen berriz bertce emazte principal, eta aberats batçuetaric foroguaeren eguiten, vr-ifuri eccartcen, eta senda ahal citequeyenz enferatcen. Baina etciotfen hec ere senti aracitcen, eta ez onic eguiten. Çerenguztiac ciren berdin preñtu, guztiac ciren bertcerequin cutfatuac. Orduan Erreguec hurran, hurran etfítua cebillala eguin çuen inçontru baratce-çain probe baten emaztearequin, eta haren vr-ifuriaz beguiac vçuitu cituen beçain fite, arguitu cen, eta fendatu. cenean hartu çuen emazte probe hura, eguin çuen bere emazte: eguin çuen Egiptoco Erreguina: eta guero bertce guztiac, gaxto fçogatu cituenac, Erreguina bera barrençan cela, biciric, eta araci cituen.

Aberatfac aurçuitu cituen, probeac baino gaxto ago, eta haraguiarç beccatuan eroriaç ago. Aberatñafunetic, ian edanetic, gularic,

BEGVIRATCECO ERREMBDIOAC. 411

ſabeldarraio rafunetic, ſorcen da haraguiaren plazer nahia, eta beccatua. Eta abſtinentiatic, neurritz biciteetic, ſabel-ederretaco içaitetic, eta pairatceetic helduda deboçinoa, eta ſaindutafuna. Erraiten du Cliniaco ſainduac. Nahi dena içan caſto, eta ala baiña arnoan çopatua egon, eta aſſean ibili, halacoa dela, ſuari itaunguitceco olio, eta orari bere ganic haſtantececo, ogui puſcaren emaita beçala. Ceren nola ora bazcarequin hurbiltcen ago baita, eta bai ſua ere olioarequin pitzen ago: hala haraguiaren guriciamendua ere, ian-edan harequin bertetcen ago, eta handitcen ago da.

Clima. cap.
14.

Beraz emaztétaric beguiratu nahi duenac, beguiratu behar du halaber, golos, içaitetic, arnoan sobera ſartceetic. Ceten halatan beguiratuco du bi garren cenſua, eta portalea, cein baita ahoa, minia, gultua, çapporea, ceinetaric ſartcen baita, haraguiaren beccatu haſa, higuina, eta bat bederaren galgarria.

412 HARAGUIAREN BECCATYTIC

*Haraguiaren beccatutic beguiratceco, lehenen
gaitieraco erremedioac.*

CAP. XXXXIV.

Ola haraguiaren beccatuan erori nahi eztuenac eduqui behar baitu contu, lehenbicico bi censuez vistaz eta gustuaz, beguiez, eta ahoaz: hala eduqui behardu contu, gaitieraco bertce censu guztiez ere. Eduqui behar du contu ençuteaz, beharriez. Ceren anhitz gauça ençutenda, hobe bailliaçateque, ez ençutea. Nehor emaztèz, edo emaztètaco gauçaz mintço denean, ez ernaturic egon, herts beharriac, itçul burua bertce alderat: ahalic eta gutiena halaco solhasic ençun, ez heran atseguinic har. Ceren san Isidoroc dioen beçala. *Facile agitur, quod libenter auditur.* Erraxqui, eguitenda, gogotic ençuten dena.

Auditus.

*Isidor. lib.
Soliloq.*

Bada castitate beguiratu nahi duenac, ez-
tu dantçatu ere behar, eta ez soinuac diren
leccura ioan. Lehen ago lentilen arrean, eta
demboran, desohore cen dantçateca; eta ha-

BEGVIRATCECO ERREMBDIOAC. 413

Ja ercen iende ohorezcoric, eta contuzcoric dantçetan edireiten. Ciceronen erranada. *Nemo fere sobrius saltat.* Nehor guti dantçatcenda edana eztenean, adimenduan dagocnean.

Cicer. pro
Mutena.

Iende gazte arinen, cençuz baiño, çançoz fida go direnen, officioa da dantça. Dantçan ezta, occasino gaxtoric baicen. Han ahalquea gaitcenda; eçagurçatan sartcenda: solhastatcenda trebarcenda, escuztatcenda, mandatu a eguitenda, eta azquenean behar eztena sortcenda.

Erran behar da, gauça gaxtoa, eta occasino sua dela dantça, hartçaz dioenean san Augustinec. *Melius est in diebus Dominicis arare, vel fodere quam choreas ducere.* Hobe da, eta beccatuguti agada, igande egunetan, golde nabarretan, eta lur lanetan trabailatcea, ecen ez dantçan haritcea. eta haur erraitendu hunela, ez ceren dantçatcea bera hain gauça gaxtoa den, baiña ceren dantçatic anhitç occasino behar eztenic sortcen den.

August. de
deç chor-
dis.

§. I.

BAda beguiratu behar da vsnaren portalea, ere, eduqui beharda contu sudurrez ere. Ceren sarditeque handic ere behar ezte-

Odoratus.

414 HARAGVIAREN BECCATYTIC

na. Ezta musquetaz, balsamoz, eta halaco bertze vsain oñez vsainzturic ibili behar. Ceren hala ibiltceac ezta vsain ona. Eta halatan manatu çuen Solonec, etceçala nehore vsain mercaralgoatan trata. Zenon Philosofoac etçuen iccuffiere nahi halaco vsainic çuenic. Eta hala egun batez bere compaiñiaco bari vsaisia adituric, eta bere baithan haslerreturic, galdeguin çuen. *Quis hic mulierem olet?* Norc du hemen emazte vrrina? Bide gabe handia eguiten derauca bere buruari, emaztexqui bat beçala, vrrintztaturic, eta vsain onez betheric dabillan guiçonac.

Diog laert.
lib 7. in vi-
ta Zeno.

Ceren halacoac vsain ona emaitteagatic, emaiten baitio bere buruari sama gaixtoa. Badita gauça batçue iccussi gabe, sudurraz beraz, vrrinaz vsnatcen, eta iaquiten bastira, non diren, eta cer diren: Hala berhi vsain onez betheric dabiltçanac ere, vsnatcen dira, eta iccussi gabe iccusten, nolacoac, cer azturatacoac, eta certsu diren. Halatan Marcial Poetac erran ceraucan egun batez Postumo bere adisquideari. *Hoc mihi suspectum est, quod olet bene Postume semper. Postume non bene olet, qui semper bene olet.* Gogan behar gaixtoa emaiten deraut Postumo çure bethi vsain onez betheric ibiltceac. Ceren ezta vsain ona, bethi vsain ono duenac. Vsainic hoberena, bat-ere vsainic ez içaitca da. Hala

Martial. li
2. Epig. 12.

, BEGVIRACTCECO ERREMEDIOAC. 415

erraitendu Cicéronec emaztéz mintço dela. *Ideo bene olens, quia nihil olent.* Vſainic eztute- Cicero ad
sericum .
lib. 2.
necan dute vſain ona: eta ceren ez baitute vſai-
nic, hargatic dute vſain ona. Balsamo, am-
bar, muſqueta, eta halaco bertce vſain onac,
iepdén enganatceco, bere gana eracartceco,
bere buruez mintça aracitceco, eta haraguia-
ren beccatuan eroriac dauntçala, vſinatceco,
eta gogan behartceco, bideac, eta ſeina leac
dira. Edo bai ceren venturaz cenbait vſain
gaixto, eta khirats baitute bere gorpuzean,
haren eſaltceco, eta ez ezatceco hartuac, eta
penſatuac.

§. 2.

Eztu deus valio vſain onez betheric ibilt-
ceac, eta are guti ago, berari dagocan bai-
ño ſoineco arropa eder agoac erabiltceac.
Ceren hec guztia dira vanaloriac, desorde-
nuac, eta deſonhets queriaren ſeina leac.

Amictus corporis, & reſus dentium & inceſſus Ecclef 9.
hominis emuntians de illo. Soineco arropen-
tan, irrian, eta ibiltcean da eçagun, nolacoa,
eta certaco den bat bedera. Nola khea den
leccuan, agueri baita badela ſua: hala ſo-
ſeguric gabe, hortzac hirituric, bethi iriz
egoitcan, eta vanoqui yeztituric ibiltcean, da

416 HARAGVIAREN BECCATVTIC

- halaber eçagun , eta agueri , han dela erguel-
 queria franco , eta adimendua efcaz. *Ha-*
 1. Thim. 6. *bentes alimenta , & quibus egamur , his con-*
sensu sumus. Dio iondone Pauloc , dugu-
 nean certçaz gofcahil , eta larrua eſtal , aſco
 eſten dogu. Eztuguian edanean , eta vezti-
 mendetan ſoberaniaric galdeguiten : doi-
 az elicatcen , iragaiten , eta contentatcen
 gara. Cenbait granoz arin delaco ſeñalea
 da , bertceacez beçala , edo dagocan baiño e-
 derqui ago veztituric ibiltcea ; eta vezti dura
 hec ſoñean dituenean , bere buruari conten-
 tez beha egoitza. Halaco bati errađ cioðegun
 batez ſequeretuan beharrira Demonacte ce-
 ritçan philopho batec. *Hec tu , hoc ante te ,*
 Lucanus in *quis ferebat.* Hola adifquidea , orai çuc ſoñ-
 vica demo- *ñean darabiltçatçun arropa horiec , çuc*
 ra. *baiño lehen , erabili cituen bere bizcar-*
rean ardiac , ceren haren illeaz eguinac
baitira. Eztuçū beraz horietçaz cer lo-
riaturic. Eta Bertcela ere , ceren vezti du-
rac , beccatuaren eſtalçairiac beçala , eta
beccatu eguin dugulaco ſeñaleac baitira
Ederqui erraiten du ſan Thomasec pontu
 S. Thom. *hunengañean. Qui gloriatur de veste , ſimilis eſt*
 de regimi *furi gloriante de caetero , quia propter peccatum*
 ne princip. *Ada vſus veſtiſum introductus eſt.*
 lib. 5. cap. *Nahi duçu iaguin , bere ſoñfeco arropèz ,*
 59. *preçatcen , eta loriatcen dena , noła den? Aço-*
tatu ondoā , iuſticiac ſorbaldā , burdin goriaz ,

BEGVIRATCECO ERREMBDIOAC. 417

emaiten dioen marcaz eta ciguilluaz, preçatcen den ohoiña beçala. Marca hura, bere gaixtaqueriac gatic emaiten çaiça ohoiñari, eta bai guri ere veztimenda, gure eta Adan gure lehenbicio ~~ar~~aren beccatua gatic. Beccaturic içan ezpaliz, etcen beharco veztimandatic; ezugu beraz herçaz cer vanaloriaturic.

Bat bederac behardu, bere eñtatuaren arauaz, nola baitagoca, hala veztitu, eta ez guehi ago. Ceren guehi agosoaz, defohoraticen ago du bere burua oho ratcen baiño. Erregue vezti bedi oiñalic hoberenaz: aitoné semea eradicooz, eta neccaçalea arronteraz. Ceren gaineraco guztiaç dira vanaloriac, defordenuac, beccatu equiteco eta eraguiteco bideac eta castitatearen gal garrac.

§. 3.

BAiña guztien gaineric botz garren censu corporalari, cein baira. *Tallus*, vquitcea *Tallus*. efcuztattea eta hazcattea, eduqui behar çaiça beguia. Ceren hura da ohoiñen capitaiña: ijtoen Condea, bericeren ebañficien ete parte duena. Iccusteeaz, minçatçaz, ençuteaz eta vñatceaz eguten da beccatu, ez ordea vquitceaz beçala. Bertee censuec vrruicitic, baiña vtquitceac hurbilletic acometatcendu. Beguic, mihiac eta bertee censuec eraiquitcen dute ihicia, baiña vquitceac atcemairen du.

418 HARAGVIAREN BECCATVTIO

Gaixto eneco pontuan, defonhesqui behatu agatic, era minçaru agatic ere, aiccinago iragaiten ezpada, ezta obraric bedere: baina vquituz guero, accabatuda iocoa, eguinda colpea. Detonhesqui behatcea, eritceco femalea da baina vquitcea hiltcecoa. Oraino solhatatceaz, eta behatceaz beraz ere, quilicatcenda, orheitcenda. Ceriçanenda bada, vquitcera, eta mussu deffarquerara dadinean? Vrruititic ere berotcen du suac, cer eguinennda bada hurbil dadinean? Gaizqui doha iztupaz, suac utqui deçanean. Berce ioco guztia ametsetacoac beçala dira, vtquitcea da, iratçarricacoa, fina eta segura. Gatzac vrez eguina delaric, ezta vra baino etsai handiagoric: ez eta haraguiac ere haraguiç delaric, haragui baino gal-garri agoric. Batac eta bertceac ere alco dute elcarren vquitcea. Beraz sparta, ez hurbil, ez vtqui. Ceren nola vquitceac pizten baitu sus, hala ez vquitceac, hastantceac eta aldaraturic egoiteac beguiratcen du castitate eta garbitafuna.

Finean erremedio guztien gaineco, behar liçatequeyen erremedioa da, consideratceca, laincoac iccusten gaituela, beha dagocula. Eta baldio den presunaric eztheuñaren behatceac, iccufteac eta aiccinean gvertha ceac, guibelatcen bagaitu, halaco beccatu, ren eguiticic; nola içanenda arraçoïn guibela

AREN ALHADYRAZ 419

gaitçan, gueldi gaitçan, eta beguira gaitçan, Iaincoac iccusten gaituela, eta aldacan beha dagocula iaquiteac eta penfatceac.

Hauc dira (eta Iaincoac ailliotfa liren alico) haraguiaren beccatuan ez eroriceco eta eroriz guero ere, iaquitceco, hartu hebar diren erremedione principalenac. Cein baldin egun beretic, gueroco luçatu gabe, harteen eta confideratcen baditutçu, iaquiçu ecen gorputçari aisia handi bat emanen dioçula; eta arimari, are handi agoa. Eta halatan munduan duçun eclairic handiena eta perilos ena cein baita haragui, azpiraco, garaituco eta errendatua ibenico duçula.

Nola guerotie guerora gabiltçan bitartean, alhaçaicun concientcia gaitzoa.

CAP. XLV.

Rraitendu san Thomasec, eta frogatcen den gauça da, gure Iaungoicoac ereña eta landatua daducala gure baithan barren, iaquin behar diren gauen iaquiteco, eta eguin behar direnen equiteco hacia eta landarea. Badu gutaric bat bederac, bere baithan barrena, Iain-

S. Thom. t.
part. 4. 79.
art. 2.

420 CONCIENCIA GAIXTO

coac emanicaco aincindari bat, quidari bat eta argui eguille bat. Eta hanc eraculten deracu cer dagocun ongui eta cer gaizqui; noiz goain maccur eta noiz artez. Eta are guehi ago, hanc berac bere ahal guztiaz, aincinatcen, eta bulccatcen gaitu ongui eguitera, eta guibelatcen, eta hastantcea gaizqui eguiteric.

Barreneco aincindari haur. edo argui-eguille haur, cein deicen baitute Doctorec. *Syndereffis*, da gure conciencia, edo arraçoïn naturala. Ceren ezta munduan halaco aincindaric, guidaric, argui-eguilleric eta ez eraculeric, nolza baita arraçoïn naturala, eta arraçoïn naturalac dioena; naturaren arauaz, leguez eta ethorquiz daquiguna: bat bederaren barrena, conciencia: eta concionciaren lehenbico muguida, abiadura, eracuspina eta conteillua.

Chrysoft
Rom. 12. ad
popul. An-
thio 10. 5.

Hala erraitendu san Crisostomoc. *Ab initio Deus hominem formans, legem illi naturalem indidit. Et quid tandem est lex naturalis? Conscientiam nobis expressit, & per se discipulam constituit bonorum & contrariorum scientiam. Non enim opus habemus discere quod mala est fornicatio, sed ab initio hoc scimus.* Hasteric, eguin quenetie beretic, eman ceraucan. Iaincoac guizonari legue naturala. Eta cer da legue naturala? Bat bederaren conciencia, ceinetan barrena baitago, bere buruzco eçagutça bat, iaquiteco, cein den çuten eta cein maccur: cein den ongui eta cein gaizqui: halaco moldeç eccn

AREN ALHADYRAZ. 421

azpaita cer ibiliric frogatcen , gauça guixtoa dela beccatua eta gauça ona verthutea , ceren badaquigu haur guetoc ere gueure burutic , legue naturalac berac , concientciac gra-cutfiric.

§. I.

HVnetan da agueri maite gaituela gueure Iaungoicoac. Ceren gueure baitan barren, gueure etchean , bertcetara conseillaterra ioaireco premia gabe , emaiten baiteracu behar dugun nabusia eta eracuslea , cein baita concientcia. Eta halatan condenatcen dira, legue naturalaren arauaz bicitcen-eztiren tentilac.

Mercatari batçuec eguiten dituzte sal-erofi nahasiac, tratu gaixtoac , lucuretiaczoac , enganamenduz betheac. Eta guero ioaiten dira bere coffes foretara edo bertcetara , gaideguitera , ea tratu hec iustu direnz , eguin ahal dittezqueyenz. Eta ioaiten dira mengoa gabe, premia gutirequin. Ceren hain da clar ezti-rela iustu non baldin bertcetan ibili gabe, galdeguin baliaçote beréc bore concientciari, hanc berac eracurtz baillijaçaye eguia. Eta handic, beréc condena baillijaçaquec bere busuac. Ceren bere concientcian barren a ediren baillijaçaquec, esquiribaturic beçala, galdez dauden guztiazen errepuesta. Vti nahi

422 CONCIENCIA GAIXTO

8^{en} badigu concientciari, bera da asco , errebelat-
 cetic beguiratecco , artez eta chuchen erabilit-
 ceco. Ceren badaqui behar dena , eta bere
 eguitez guztia da onera emana. Eta San
 Thomasec dioen beçala , ontasunari eguiren
 dio besta eta beguitarte, eta gaixtatafunari lis-
 car eta veltçuti. *Synderesis dicitur instigare ad
 bonum, & mormurare de malo.* Beraz bere con-
 cientciaren arauaz haren buruz eta conseilluz
 3 Thom 1.
 part q-79
 art. 13
 gouernatcen eta quidatcen dena ongui da,
 aleguera da, content eta paguda. Baina bert-
 cela , bere concientciaren contra dabil-
 lana , gaizqui da, beltz , ilhun , goibel eta tris-
 te da.

ς Eta arraçoinequin da hala. Ceren nola, çan-
 goa, befoa , edo gorputzeco bertce parte bar,
 bere toquitic eta iunturatic ilquitcen , mac-
 curtcen , aldaratcen edo enhardatcen denean,
 ecin sofega baititeque eta ez pausa , bere to-
 quira eta leccura bihur arteino: hala bere con-
 cientciari guibela emanic , beccatutan dagoe-
 na ere , nola behar den iunturatic eta arraçoin
 naturalac erracusten dioen bidetic eta orde-
 nantçatic aldaracua eta iltquia baitago , ecin
 sofega diteque , eta ez pausa , hala dagoeino.
 Bere bidean eta toquian dagoenean, nola bai-
 tago beccaturic ez tuenean, orduan da alegue-
 ra arat, aise, content eta bere gogara.